

MÄÄRÄRAHAN KÄYTTÖ 31.12.2013

Liite 1

41500 Toimintatuotot	Talousarvio	Käyttö	Jäljellä	Tot.%
	2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013
Myyntituotot	378 000	319 284	58 716	84,5
Maksutuotot	382 000	405 676	- 23 676	106,2
Tuet ja avustukset	995 000	2 197 180	- 1 202 180	220,8
Vuokratuotot	27 000	22 601	4 399	83,7
Muut toimintatuotot	1 188 000	1 127 624	60 376	94,9
Yhteensä	2 970 000	4 072 365	- 1 102 365	137,1
 Toimintakulut	 Talousarvio	 Käyttö	 Jäljellä	 Tot. %
	2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013
Palkat ja palkkiot **)	17 619 000	17 788 224	- 169 224	101,0
Henkilöstösivukulut **)	6 095 461	6 110 415	- 14 954	100,2
Palvelujen ostot *)	4 663 260	4 175 095	488 165	89,5
Aineet, tarvikkeet, tavarat	3 915 200	3 955 451	- 40 251	101,0
Avustukset	14 000	14 000	-	100,0
Vuokrakulut yht.	6 245 079	6 176 887	68 192	98,9
Muut toimintakulut	24 000	39 883	- 15 883	166,2
Yhteensä 2013	38 576 000	38 259 955	316 045	99,2
 Toimintakate	- 35 606 000	- 34 187 591	- 1 418 409	96,0
Poistot	- 1 715 000	- 1 074 201	- 640 799	62,6
Tulos	- 37 321 000	- 35 261 792	- 2 059 208	94,5

80919 Kirjastoimi yhteensä

Siirto vuodelta 2012	132 000
Investoinnit 2013	1 300 000
	1 432 000
Käyttöomaisuushankinta	1 267 206
	164 794
Siirtyy seuraavalle vuodelle	105 000

*) Kvsto 30.1.2013 § 20

**) Kvsto 11.12.2013 § 442

HELSINGIN KAUPUNKI
Taloushallintopalvelu
 Kaupunki- ja konsernilaskenta

Kklk 25.2.2014, liite 2

4 15 Kaupunginkirjasto
 (Keskuskirjanpidontaulukot, ei tarvitse täyttää)

(1 000 euroa)	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Menot						
Toimintakate						
Poistot						
Tilikauden tulos						

Käyttötalouden toteutumatestit

Kaupunginkirjaston tulot ylittivät talousarvion 37 prosentilla vuonna 2013. Ennakoitua suurempi tulokertymä johtui ulkopuolisesta rahoituksesta erilaisiin tietoyhteiskuntapalvelujen kehittämishankkeisiin. Ulkopuolista rahoitusta kaupunginkirjasto sai noin 1,20 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa oli ennakoitu. Suurimpia rahoittajia olivat opetus- ja kulttuuriministeriö, Uudenmaan liitto sekä EU ja Ely-keskus.

Käyttömenot olivat vuonna 2013 yhteensä 38,26 milj. euroa. Talousarvioon verrattuna menot ylittyivät 1,80 milj. euroa. Ylitys johtui ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien hankkeiden kustannusvaikutuksista. Ylitysoikeutta ja lisämäärärahaa kaupunginkirjastolle myönnettiin yhteensä 2,12 milj. euroa.

Menot asukasta kohden (62,46 euroa/asukas) laskivat 1,4 prosenttia edellisvuodesta. Tuloja asukasta kohden kertyi 6,65 euroa/asukas, kun tulotavoite oli 4,95 euroa/asukas. Aineiston hankintaan asukasta kohden käytettiin 5,06 euroa. Tavoite oli 5,25 euroa/asukas.

Molemmat kaupunginkirjastolle asetetut sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2013. Aukiolotunteja kertyi 99 600 tuntia, kun tavoite oli 95 000 tuntia. Käyntejä yhteensä – kirjastokäynnit ja verkkokäynnit - oli 13,6 milj. käyntiä, kun tavoite oli 12,5 milj. käyntiä. Kirjastokäyntien määrä toteutui tavoitteen mukaisesti, mutta verkkokäyntejä oli 1,0 milj. käyntiä yli tavoitteen. Kirjastokäyntien määrä oli 6,5 milj. käyntiä ja verkkokäyntejä 7,0 milj. käyntiä.

Aineistoa lainattiin 8,9 milj. kertaa. E-lainojen lainausmäärä yli kaksinkertaistui 10 000 lainauksesta 23 000 lainaan.

Kokoelmaa päivitettiin aineistohankinnoilla ja vanhan kokoelman poistoilla. Uutta aineistoa hankittiin 156 628 kpl ja vanhaa aineistoa poistettiin 179 380 kpl. Kokoelma vuoden lopussa oli 1 860 942 kpl. E-kirjakokoelma kasvoi 44 prosentilla 3 900 nimekkeeseen.

Vuosi 2013 oli median murroksen aikaa. Sähköisiä lainauspalveluita kehitettiin maailmallakin merkittävässä Next media eReading ohjelman Sähkökirja kirjastoon – yhteistyöhankkeessa. Helsingin kaupunginkirjasto oli samalla kehittämässä uutta kotimaista e-aineiston lainausalustaa ja kävi lisensointineuvotteluja. Asiakkaille tarjottiin ensimmäisenä Suomessa Zinio-lehtipalvelua ja Indieflix – elokuvapalvelua, joista etenkin sähköisten lehtien käyttö tuli heti hyvin suosituksi, huhtikuun lopussa aloitettu palvelu keräsi vuoden loppuun mennessä 207 000 käyttökertaa.

Tilojen käytön tehostamista edistettiin pilotoimalla Suomenlinnan kirjastossa itsepalvelumallia, jossa kirjaston tiloihin pääsee HSL:n matkakortilla varsinaisten aukioloaikojen ulkopuolella. Suomenlinnan asukkaiden käytössä ovat niin tilat, koneet kuin kokoelmat. Mallia tullaan soveltamaan jatkossa myös muihin kirjastoihin.

Kirjastoverkkoon kuului vuoden lopussa 37 kirjastoa, 10 laitoskirjastoa, kaksi kirjastoautoa sekä kirjaston kotipalvelu.

HELSINGIN KAUPUNKI
Taloushallintopalvelu
 Kaupunki- ja konsernilaskenta

Kklk 25.2.2014, liite 3

8 09 19 Irtaimen omaisuuden perushankinta
 (Keskuskirjanpidontaulukot, ei tarvitse täyttää)

(1 000 euroa)	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus

Tietotekniikkahankinnat
 Muut hankinnat
 Menot yhteensä

Irtaimen omaisuuden perushankintaan oli talousarviossa myönnetty 1,30 milj. euroa, jonka lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella oli ylitysoikeutta 132 t euroa.

Määrärahaa käytettiin 1,27 milj. euroa tietoteknisen perusrakenteen ylläpitoon ja parantamiseen. Kirjastoissa jatkettiin suunnitellusti palvelualueuutostyötä ja edistettiin itsepalvelumallien käyttöönottoon. Lisäksi yleisötiloja ja niiden kalusteita uusittiin.

4 15 Kaupunginkirjasto

Määrätavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritemäärä						
Lainat, 1 000 kpl	9 000	0	9 000	8 938	-62	0
Kirjastokäynnit, 1 000 kerta	6 500	0	6 500	6 538	38	0
Verkkokäynnit, 1 000 kerta	6 000	0	6 000	7 045	1 045	0
Käynnit yhteensä, 1 000	12 500	0	12 500	13 582	1 082	0
Toiminnan laajuus						
Aukiolotunnit	95 000	0	95 000	99 600	4 600	0
Lainat/aukiolotunti	95	0	95	90	-5	0
Käynnit/aukiolotunti	132	0	132	136	4	0
Käynnit/henkilötyövuosi	27 473	0	27 473	29 527	2 054	0
Aukiolotunnit/ 1 000 asiakas	158	0	158	163	5	0
Lainat/henkilötyövuosi	19 780	0	19 780	19 431	-349	0
Henkilötyövuodet/ 1 000 asiakas	0,76	0,00	0,76	0,75	-0,01	0
Tuotannontekijämäärä						
Kirjastot, kpl	37	0	37	37	0	0
Palvelupaikat	0	0	0	0	0	0
Kirjastoautot, kpl	2	0	2	2	0	0
Laitoskirjastot, kpl	10	0	10	10	0	0
Henkilötyövuosi	455	0	455	455	0	0
Tilat, m ² (31.12.)	36 856	0	36 856	36 793	-63	0
Kokoelma, 1 000 kpl	1 865	0	1 865	1 861	-4	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/laina, euroa	4,05	0,00	4,05	4,28	-0,23	0
Menot/käynnit, euroa	2,92	0,00	2,92	2,82	0,10	0
Menot/asukas, euroa	60,78	0,00	60,78	62,46	-1,68	0
Tulot/laina, euroa	0,33	0,00	0,33	0,46	0,13	0
Tulot/asukas, euroa	4,95	0,00	4,95	6,65	1,70	0
Toimintakate/laina, euroa	-3,72	0,00	-3,72	-3,82	-0,10	0
Toimintakate/asukas, euroa	-55,83	0,00	-55,83	-55,81	0,02	0
Aineistomenot/laina, euroa	0,35	0,00	0,35	0,35	0,00	0
Aineistomenot/asukas, euroa	5,25	0,00	5,25	5,06	0,19	0
Lainat/kokoelma	4,8	0,00	4,8	4,8	0,0	0
Kokoelma/asukas	3,1	0,00	3,1	3,0	-0,1	0
Tuottavuus (2010=100)						
	TA 2013	2013	2012	2011	2010	
Indeksi	1,04	1,03	1,04	1,07	1,00	

SELONTEKO RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ SEKÄ ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ VUODELTA 2013

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta on valvonut, että kaupunginkirjasto on toiminut vahvistetun talousarvion sekä kaupungin valtuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti ja ohjannut sen toimintaa.

Kirjastotoimen johtaja on huolehtinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä kaupungin ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginkirjaston riskienhallinta ja sisäinen valvonta on järjestetty kaupunginkirjaston riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti. Ohjeessa on määritelty tehtäväjako ja vastuut sekä riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan periaatteet.

Kirjastotoimen johtaja vastaa riskienhallinnan, turvallisuuden ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja ylläpidosta. Kaupunginkirjaston ylin johto (ml. kirjastotoimen apulaisjohtajat) vastaa toiminnan järjestämisestä siten, että prosesseille, hankkeille sekä yksittäisille toiminnoille on vastuutaho ja että ohjaus- ja seuranta toteutuu riittävällä tasolla.

Kaupunginkirjaston johtoryhmä seuraa ja hyväksyy riskienhallinnan ja sisäiseen valvontaan liittyvät ohjeet ja toimenpiteet sekä nimeää kaupunginkirjaston riskienhallinta- ja turvallisuusryhmän.

Riskienhallinta- ja turvallisuusryhmä ohjaa, seuraa ja koordinoi riskienhallinta ja turvallisuustyötä kirjastossa.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu riskienhallinta- ja turvallisuusryhmässä seuraamalla säännöllisesti kaupunginkirjaston riskienhallinnan toimenpideohjelman (2011–2013) toteutumista. Lisäksi kirjaston johtoryhmä on seurannut ja käsitellyt toimenpideohjelman toteutumista.

Arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan nykytilasta

Tekemänsä itsearviointin perusteella kaupunginkirjasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- Kaupunginkirjaston riskienhallinta ja turvallisuusohjeen päivittämisen valmiiksi saattaminen sekä kirjaston riskienhallinnan toimenpideohjelman laatiminen tuleville vuosille.

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi riskienhallinta- ja turvallisuusryhmä viimeistelee kirjaston riskienhallinta ja turvallisuusohjeen sekä valmistelee riskienhallinnan toimenpideohjelmaehdotuksen tuleville vuosille. Tämän jälkeen ohje sekä toimenpideohjelma viedään kaupunginkirjaston johtoryhmän käsittelyyn ja hyväksyttäväksi.

Edellisvuoden selonteossa esitetyt kehittämistoimenpiteet ovat toteutuneet seuraavasti:

- Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeen päivitystyö on lähes valmis.
- Riskienhallinta- ja turvallisuusryhmän toiminta on vakiintunutta.
- Riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja turvallisuuden asiantuntijaorganisaatioon kuuluvat ryhmät ja niiden kokoonpanot on arvioitu uudelleen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeen päivitystyön yhteydessä. Toiminta ja raportointi ei ole vielä vakiintunutta.
- Tärkeimpien prosessien prosessikuvauksien laatiminen on aloitettu, mutta kirjaston organisaatiouudistuksesta johtuen työ on vielä kesken.
- Riskienhallinnan toimenpideohjelman toteutumista on seurattu säännöllisesti riskienhallinta ja turvallisuusryhmässä. Kaupunginkirjaston johtoryhmä on käsitellyt toteutumistilanteen joulukuussa 2013.

Kehittämiskohteita kaupunginkirjaston riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ovat:

- Panostetaan turvallisuudenhallinnan ja turvallisuusajattelun edistämiseen kirjastossa. Tavoitteena on turvallisuuspilotointimallin luominen ja käyttöönotto kirjastoyksiköissä. Yhteistyökumppanina on Työterveyskeskus.
- Laaditaan kuntalain muutoksen mukainen kuvaus riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä kaupunginkirjastossa.
- Varaudutaan talouden kiristymisen vaikutuksiin kirjaston toiminnassa, tavoitteissa ja palvelutarjontarjonnassa.

Merkittävimmät riskit ja niiden hallinta

Kaupunginkirjasto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa mm. pyytämällä yksiköiltä arviot keskeisimmistä riskeistä (strategiset, taloudelliset ja operatiiviset). Merkittävimmiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi nousivat:

Operatiiviset riskit:

- Epätyytyttävät työskentelyolosuhteet (kuumuus, kylmyys, sisäilma)
- Rakennuksen, rakenteiden sekä kiinteistöhoitoon liittyvät puutteet ja riskitekijät (talviolosuhteet, vesivahinko, paloturvallisuudesta huolehtiminen, sähkökatkokset, lukitus)
- Kassatoiminto ja rahankäsittelyyn liittyvä turvallisuus
- Häiriökäyttäytyminen ja väkivallanuhka sekä ilkivalta ja varkaudet
- Tietoturva ja – suoja
- Henkilöstöressurssien riittävyys
- Turvallisuusasenteen lisääminen

Strateginen riski:

- E-aineistojen lisensointineuvotteluissa epäonnistuminen

Taloudellinen riski:

- Keskustakirjaston rahoitus
- Ulkopuolisen hankerahoituksen kiristyminen

HELSINGIN KAUPUNKI
Kaupunginkirjasto
Ari Tirri

TILINPÄÄTÖS 2013
5.2.2014

Kklk 25.2.2014
Liite 5

3 (3)

Riskien hallitsemiseksi lisätään yhteistyötä muiden hallintokuntien kanssa (mm. Tilakeskus) ja tarkastelemalla työtehtäviä. Henkilökunnalle annetaan lisäohjeistusta ja – koulutusta riskeiksi luokitelluista aihealueista.

SITOVIENT TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUMATIETOJEN DOKUMENTOINTI-KUVAUS VUODELTA 2013

Kaupunginvaltuuston *virastolle/liikelaitokselle* asettamat sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat:

- o Luetellaan talousarviossa mainitut sitovat toiminnalliset tavoitteet ja mahdolliset mittarit

Kaupunginkirjaston sitovien toiminnallisten tavoitteiden dokumentointi

Kaupunginkirjastolle on vahvistettu kaksi sitovaa tavoitetta, toinen näistä on aukiolotunnit ja toinen käynnit (kirjastokäyntien ja verkkokäyntien yhteismäärä).

Aukiolotunnit

Aukiolotuntitavoitetta mitataan laskemalla yhteen kaikkien toimipisteiden päivittäiset aukiolotunnit. Toimipisteet lähettävät kuukausittain tiedot toteutuneista aukiolotunneista sähköpostitse kehittämistoimistolle. Kaikki normaaleista aukioloajoista poikkeavat sulkemiset on poistettu luvusta. Kehittämistoimisto tulostaa kirjastojen lähettämät tiedot paperille, laskee vuositasen yhteenvedon sekä arkistoi dokumentit.

Käynnit

Käyntisuorite koostuu kahdesta osasta: käynnit fyysisissä kirjastoissa (kirjastokäynnit) sekä verkkokäynnit. Kirjastokäyntien määrä mitataan päivittäin kirjastotoimipisteissä. Mittaukseen käytetään joko optisia tunnistimia, lämpötunnistimia tai otantaa.

1. Kirjastokäynnit

35 toimipistettä sekä kaksi kirjastoautoa käyttää käyntien mittauksessaan optisia tunnistinlaitteita. Ne rekisteröivät laitteen ohittavat henkilöt. Kirjastot merkitsevät lukeman muistiin päivittäin tai viikoittain ja ilmoittavat tiedot kehittämistoimistolle kuukausittain sähköpostitse. Kolme kirjastoa käyttää käyntien mittauksessaan lämpötunnistinta. Se toimii optisesti ja havaitsee kohteet lämmön tuottaman infrapunasäteilyn perusteella. Kirjastot tulostavat tiedot kuukausittain järjestelmästä ja lähettävät ne sähköpostitse kehittämistoimistoon. Laitoskirjaston yhdeksän toimipistettä tekee määräpäivinä kävijäotannan. Kehittämisyksikkö tulostaa kirjastojen lähettämät tiedot paperille, laskee vuositilaston ja arkistoi kuukausiraportit ja vuosiyhteenvedon.

2. Verkkokäynnit

Helsingin kaupunginkirjasto noudattaa verkkokäyntien mittaamisessa Opetusministeriön ohjetta.

Helsingin kaupunginkirjasto on tilannut verkkokäyntien mittauksen Snoobi Oy:ltä. Verkkokäynnit kerätään kehittämissyksikössä kuukausittain ja järjestelmän tarjoama kuukausiraporttisivu tulostetaan ja arkistoidaan. Luvusta vähennetään se osuus käynneistä, joka jaetaan asukasmäärien suhteessa muille Helmet-kirjastoille. Verkkokäyntilukuja käsitellään excel-ohjelmalla.